

Negyedéves jelentés

2005. július 15.

Tartalomjegyzék

I.	Monetáris politika	3
II.	A monetáris politikai eszköztár változása	4
	Változások a kötelező jegybankitartalék-előírásokban	4
III.	A pénzügyi közvetítő rendszer	5
	A pénzügyi közvetítő rendszer stabilitása, szabályozáspolitikai	5
	Jegybanki ellenőrzés	6
IV.	Devizatartalékok	7
V.	Emissziós tevékenység	8
	A készpénzforgalomra vonatkozó új MNB-rendeletek	8
	Készpénzforgalom	8
	Forgalomban lévő készpénz	8
	Forgalomban lévő bankjegyek	9
	Forgalomban lévő érmék	9
	A készpénzhamisítás megelőzését, visszaszorítását szolgáló tevékenység	10
	Emlékérme-kibocsátás	11
VI.	Fizetési rendszerek	12
	A VIBER-forgalom alakulása	12
	Fióktelepek Magyarországon	13
	Bankközi együttműködés	14
	SWIFT-fejlemények	15
VII.	Az MNB statisztikai tevékenysége	16

Beszámoló az MNB 2005 második negyedévi tevékenységéről

I. Monetáris politika

A Monetáris Tanács 2005 második negyedévében mindhárom kamatmeghatározó ülésén a jegybanki alapkamat csökkentése mellett döntött. Az április 25-i, május 23-i és június 20-i ülésein 25-25 bázisponttal csökkentette a jegybanki alapkamatot, amely így 7%-os szintre mérséklődött. A kamatcsökkentéseket a Monetáris Tanács közleményei szerint az infláció szempontjából meghatározó folyamatok és az inflációs kilátások kedvező alakulása tették lehetővé.

Az MNB május 23-án tette közzé a „*Jelentés az infláció alakulásáról*” című kiadványának aktuális számát. A jelentés szerint az első negyedévben felgyorsult inflációcsökkenés után a dezinfláció egyenletesebb fázisa vette kezdetét. A dezinfláció fő tényezőit a versenyszféra fajlagos munkaerőköltségének a korábinál lényegesen lassúbb növekedése, a fogyasztási kereslet bővülésének mérséklődése, valamint a piaci verseny erősödése jelentették. Az infláció mérséklődését támogatta az is, hogy megkezdődött az alacsony inflációs környezethez való munkapiaci alkalmazkodás, amely a béremelkedés mérséklődésében is tükröződött.

A jelentésben közölt előrejelzés szerint – a feltételezett kamat- és árfolyampálya érvényesülése esetén – az alacsony inflációs környezet megszilárdulása várható az elkövetkező időszakban. A pénzromlás üteme 2005 végén 3,3 százalék körül, 2006 végén pedig 3,2 százalék körül alakulhat. A Monetáris Tanács állásfoglalásában úgy ítélte meg, hogy az inflációs kilátások szempontjából kedvező folyamatok fennmaradása esetén teljesíthetők a 2005 és 2006 végére kitűzött 4, illetve 3,5 százalékos inflációs célok.

Az MNB április 25-én publikálta a „*Jelentés a pénzügyi stabilitásról*” című, félévente megjelenő kiadványának aktuális számát. A jelentés szerint a hazai pénzügyi rendszer működését stabilitás jellemzi. Emellett azonban erősödnek a potenciális kockázatokat hordozó folyamatok. A globális egyensúlytalanság pénzpiaci korrekciót eredményezhet, valamint a hazai makrogazdaság fundamentumai sem javultak kellőképpen. A jelentéshez fűzött állásfoglalásában a Monetáris Tanács kifejtette, hogy a legnagyobb kockázatot továbbra is az államháztartás hiánya jelenti. A konvergenciaprogramban megfogalmazott deficitcsökkentési terv teljesítése a gazdaság külső finanszírozási igényének jelenlegi – nem fenntartható – szintjét is mérsékelné.

A hazai makrogazdasági helyzet továbbra sem gyakorolt érzékelhető hatást a pénzügyi piacokra, a globális befektetői hangulat játszotta a meghatározó szerepet. A nemzetközi kockázatvállalási hajlandóság és ezzel párhuzamosan a forinteszközök iránti kereslet az elmúlt hónapokban változókéony volt, hosszabb összehasonlításban azonban a befektetői hangulat – főleg a negyedév végén – továbbra is igen pozitívnak mondható. A forinthozamok minden lejáraton számottevő mértékben csökkentek.

A forint euróval szemben vett árfolyama a negyedév során 247 és 255 HUF/EUR között mozgott. A kezdeti gyengülést azonban korrekció követte, így az árfolyam a negyedév végére az időszak elején tapasztalt szintre tért vissza. Az árfolyamváltozás mögött a feltörekvő piaci eszközök iránti kereslet változása állt.

II. A monetáris politikai eszköztár változása

Változások a kötelező jegybankitartalék-előírásokban

A Magyar Nemzeti Bank két változtatást léptetett életbe a kötelező jegybanki tartalék szabályozásában.

Az MNB a kötelező jegybanki tartalék után fizetendő kamatot 2005. július 1-től kezdődően nem a teljesítési tárgyidőszakot követő hónap ötödik, hanem a teljesítési tárgyidőszakot követő hónap második banki munkanapján fizeti meg a tartalékköteles hitelintézeteknek.

Az MNB 2005. július 1-től kezdődően az ellenőrzése során megállapított alultartalékolás esetén nem az elmaradás összegének kétszeresét, hanem az elmaradás összegének másfélszeresét különíti el 30 napra nem kamatozó tartalékszámán.

A kötelező jegybanki tartalék szabályozásában egyéb tartalmi változás nem történt, így nem módosultak a tartalékköteles források körére és a tartalékalap meghatározására vonatkozó előírások, illetve a kötelező tartalékráta mértéke is változatlan maradt.

Jogtechnikai változást jelent, hogy a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény 2004. május 1-jei módosítása alapján a kötelező jegybanki tartalékra vonatkozó előírásokat már nem jegybanki rendelkezés, hanem az MNB elnökének két rendelete szabályozza. A kötelező jegybanki tartalék kiszámításáról, illetve képzésének és elhelyezésének módjáról szóló MNB elnöki rendelet tartalmazza – a tartalékráta mértékén kívül – a szabályozás minden elemét, míg a kötelező tartalékráta mértékéről szóló MNB elnöki rendelet határozza meg a kötelező tartalékráta mértékét.

III. A pénzügyi közvetítő rendszer

A pénzügyi közvetítő rendszer stabilitása, szabályozáspolitikája

2005. április 25-én jelent meg az MNB „*Jelentés a pénzügyi stabilitásról*” című kiadványa, amely jelentős megújuláson ment keresztül. Az átalakítás elsődleges célja a pénzügyi stabilitással kapcsolatos üzenetek hatékonyabb kommunikálása volt. Ezt szolgálta a jelentés fókuszáltabbá tétele a struktúra változása és a kiadvány terjedelmének csökkentése révén. A jelentés átdolgozásában fontos szempont volt a legjobb nemzetközi gyakorlat és a felhasználói közvélemény-kutatásból kapott visszajelzések figyelembevétele is.

A jelentés megállapította, hogy a pénzügyi rendszer működésében a kockázatokat hordozó folyamatok fokozatosan erősödtek az elmúlt időszakban. A működési környezetben a legfontosabb kockázatokat a romló globális konjunktúrakilátások, a kedvező fejlett piaci kamatkörnyezet esetleges megváltozása, illetve a makrogazdasági egyensúlytalanságok fennmaradása jelentik. A bankrendszer működését tekintve a hitelkockázatok fokozatos felépülése figyelhető meg. Egyrészt a bankok hitelezési tevékenységét erősödő kockázatvállalási hajlandóság jellemzi. Másrészt a devizahitelezés további tényezője miatt nő az ügyfelek árfolyamkitértisége, ami közvetetten a banki hitelkockázat növekedéséhez vezet. A bankrendszer sokkokkal szembeni ellenálló képessége azonban erős maradt, a magas jövedelmezőségnek és stabil tőkehelyzetnek köszönhetően.

A jelentés publikálását követően májusban került sor a hazai bankok meghívott képviselőinek részvételével lebonyolított Stabilitási fórumra. A fórum életre hívásának célja az volt, hogy a jelentésben feltárt legfontosabb pénzügyi stabilitási kockázatokról közvetlen, kétirányú kommunikáció alakuljon ki a bankok és a rendszerstabilitásért felelős jegybank között.

Az Európai Központi Bank 2003-ban kezdte meg az ún. stabilitási célú adatgyűj-

tését, amely a bankok konszolidált alapú mérleg-, eredménykimutatás-, eszközminőség- és tőke megfelelési adatait öleli fel. Az adatszolgáltatás zökkenőmentességét elősegítendő az EKB szakértői munkacsoportot hozott létre, amelynek fő feladata, hogy döntéselőkészítő/javaslattevő munkát végezzen a stabilitási célú adatgyűjtés területén. A munkacsoportban az MNB munkatársa kezdetől fogva teljes jogú tagként vett részt. A munkacsoport 2004. évre vonatkozó adatszolgáltatással kapcsolatos feladatai, azaz a tervezet elkészítése az első üléstől a javaslatok EKB általi elfogadásáig 2004-ben egy hónapot, 2005-ben több mint három hónapot vett igénybe, az előkészületi munkák átfutási ideje a feladatok bonyolultságával és minőségi követelményeivel arányosan nő.

A szakértői csoport most – egy évvel az esedékes adatszolgáltatást megelőzően – elkezdte továbbá a 2005. évi jelentésekre vonatkozó előkészületeket, ahol elsősorban a nemzetközi számviteli és beszámolási sztenderdek (IAS/IFRS) eltérő nemzeti implementációjából fakadó nehézségeket kell áthidalni. A munkacsoportnak az elkövetkezendő két-három évben továbbra is dolgoznia kell annak érdekében, hogy megbízható, transzparens, egyértelmű taxonómiájú, jól elemezhető, térben-időben jól összehasonlítható, stabil, de ugyanakkor kellően rugalmas adatszolgáltatásokból nyert adatokból készíthessen az EKB Stabilitási jelentése.

Az új tagállamoknak – köztük Magyarországnak is – a régi tagállamokkal azonos követelményeknek megfelelő adatszolgáltatást először 2005 nyarán, a 2004. évre vonatkozóan kell teljesítenie. Jelenleg – 2005 nyarán – az alapos előkészítő munkának köszönhetően az MNB-ben zökkenőmentes az EKB felé történő stabilitási célú adatszolgáltatás.

A pénzügyi stabilitás ma még olyan terület, ahol sem a tevékenység tartalmára, sem az elemzésben használt eszközökre, módszerekre vonatkozóan nincsenek világszerte általánosan elfogadott

alapelvek és szokványok. Az EKB mellett az IMF 2004 folyamán indította a pénzügyi stabilitási indikátorok összegyűjtésére vonatkozó projektjét, melyben felkérés alapján Magyarország képviselőjében az MNB vesz részt. A két éve tartó munka kiemelkedő eseménye volt az EU országok részére 2005 májusában megrendezett egy hetes regionális konzultáció és az IMF és a résztvevő országok közötti kétoldalú egyeztetés. A munka a résztvevő országok érintett hatóságai számára igazi szakmai kihívást és egyben tanulási folyamatot is jelent. Az MNB részese lett egy olyan tevékenységnek, amelynek eredményére néhány éven belül bizonyosan a legjobb gyakorlatok egyikeként lehet tekinteni.

2005 második negyedében a pénzügyi jogharmonizáció terén folytatódott a felkészülés az új európai tőkeszabályozásra. A tőkeszabályozás európai szabályozói munkáinak megfelelően az Európai Parlamentben zajló vitához az európai parlamenti képviselők és a pénzügyi attasék megkeresésére a PSF munkatársai javaslatokat tettek, és módosításokat véleményeztek. Az MNB munkatársai aktívan részt vesznek a szabályozás gyakorlatban alkalmazott követelményrendszerét kidolgozó *Joint Working Group on Validation* munkacsoport munkájában. A kidolgozott követelményrendszert az összes EU-

tagállam felügyelete és jegybankja elfogadta, és saját maga számára irányadónak tekinti. A hazai felkészülés jegyében elkészült a Hitelbiztosítékok szabályozása című tanulmány, mely a hitelbiztosítékok és hitelkockázatot mérséklő egyéb technikák hazai szabályait az új uniós tőkekövetelmény-szabályozás szempontjából vizsgálja. A tanulmányt a társaságok is kézhez kapják.

Jegybanki ellenőrzés

A jegybank a 2005 II. negyedében a vizsgálatok során a hitelintézetek által szolgáltatott pénzforgalmi adatszolgáltatások ellenőrzésére helyezte a hangsúlyt. A vizsgálati tapasztalatok azt mutatják, hogy míg a bankkártyákhoz kapcsolódó statisztikák általában elfogadható minőségűek, a bankszámlákról készített adatszolgáltatások jelentős torzításokat tartalmaznak, amelyek elsősorban a nem megfelelő belső szabályozottságra és koordinációra, a folyamatba épített ellenőrzés hiányára és a paraméterezés, kódolás, törzsadatminőség hibáira vezethetők vissza. A negyedév során folytatódott a vállalati fizetésimérleg-statisztikák ellenőrzése is.

Az ellenőrzési terület a II. negyedévben 10 intézménynél (4 bank és 6 nem pénzügyi vállalat) indított el helyszíni vizsgálatot.

IV. Devizatartalékok

2005 második negyedévében a hivatalos devizatartalékok nagysága 825 millió euróval növekedett, és így a márciusi 13 355 millió euróról június hó végére 14 180 millió euróra emelkedett.

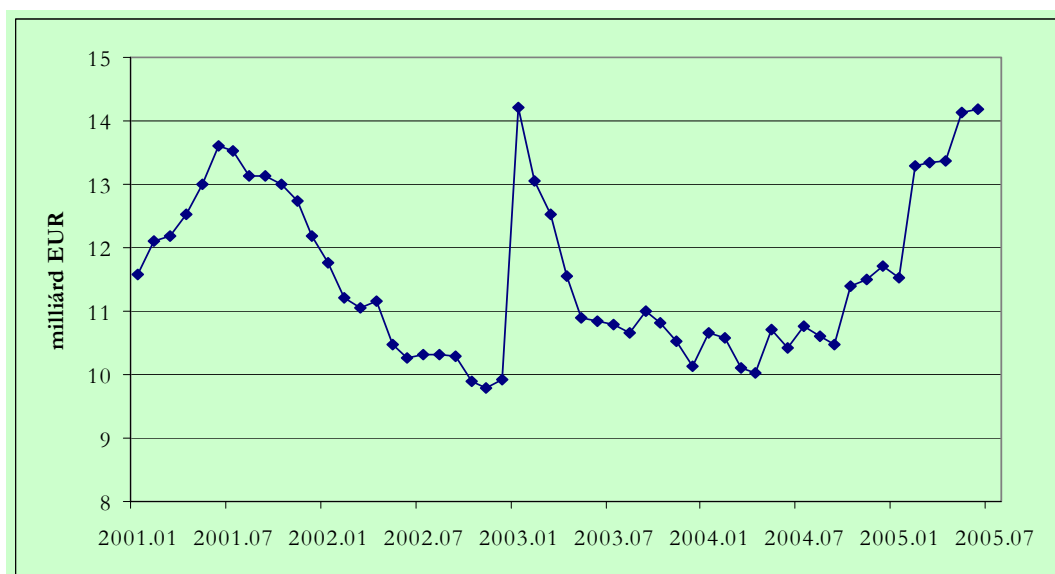
A növekedés hátterében a következő tényezők állnak:

A magyar állam és a Magyar Nemzeti Bank finanszírozásból adódó tételei közül, mely a kamatterheket, törlesztéseket és előtörlesztéseket, kibocsátásokat és visszavásárlásokat tartalmazza, tartaléknövelő hatása folytán kiemelkedik az Államadósság Kezelő Központ Rt. 500 millió angol fontban denominált kötvénykibocsátása. Az időszak során történt adósságszolgálat mérsékelt volt, összesen 40 millió euróval csökkentette a devizatartalékokat.

A dollár árfolyamának folyamatos erősödése a közös európai fizetőeszközhöz képest a második negyedévben a dollárban fennálló tartalékokon keresztül közel 66 millió euróval növelte a hivatalos tartalékszintet. A fennálló fedezeti ügyletek mark-to-market kiértékelése 153 millió euróval csökkentette a devizatartalékokat az átértékelési különbözeten keresztül.

A rövid lejáratú betétállomány ingadozása összesen 67 millió eurós növekedést eredményezett a kérdéses időszakban. A befektetési és likviditási kötvényportfóliókon realizált hozam összesen 133 millió euró volt. A hivatalosan előre bejelentett bankközi devizapiaci euróeladások 188 millió eurót tettek ki, míg az Európai Bizottságtól érkezett átutalások összesen 224 millió euróval növelték a tartalékszintet.

1. ábra: A hivatalos devizatartalékok alakulása 2001 elejétől

V. Emissziós tevékenység

A készpénzforgalomra vonatkozó új MNB-rendeletek

2005 II. negyedévében az emissziós tevékenységhez kapcsolódóan két új MNB-rendelet jelent meg.

„A magyar és külföldi törvényes fizetőeszközök hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai és egyéb feladatokról” szóló 13/2005. (VI. 27.) MNB-rendelet részletes eljárási szabályokat állapít meg arra az esetre, ha hamisgyanús magyar vagy külföldi bankjegy, illetve érme kerül természetes személyek vagy egyéb gazdasági szereplők birtokába.

„A pénzfeldolgozási tevékenységről és a készpénzforgalmazás feltételeiről” szóló 14/2005. (VI. 27.) MNB-rendelet részletesen meghatározza az újra forgalomba hozható forintbankjegyek és -érmék minőségével szemben támasztott azon követelményeket, amelyeket mind a pénzfeldolgozó cégeknek, mind a készpénz újra forgalomba hozatalát végző szervezeteknek (hitelintézetek, posta, pénzváltók stb.) egyaránt be kell tartaniuk.

Készpénzforgalom

2005 I. félévében a Magyar Nemzeti Bank pénztárai 1894 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolítottak le, amely 3%-kal meghaladta az előző év hasonló időszakában bonyolított pénztári forgalom értékét. Ezen belül a befizetések értéke 5%-kal csökkent, a kifizetéseké pedig 12%-kal emelkedett.

Az I. félév folyamán, a váltásokat is figyelembe véve, az ügyfelek 164 millió darab, 885 milliárd forint értékű bankjegyet fizettek be az MNB pénztáraiba. A mennyiségi adatok 6%-kal, az értékadatok 5%-kal csökkentek az elmúlt év azonos időszakához viszonyítva.

2005 I. félévében az MNB pénztáraiból a váltásokkal együtt 177 millió darab, 1001 milliárd forint értékű bankjegy került for-

galomba, ami a mennyiségét tekintve 4%-kal, értékét tekintve 12%-kal volt magasabb az elmúlt év forgalmánál.

A negyedév folyamán a jegybanki készpénzforgalom 25%-a a Magyar Nemzeti Bank négy regionális központjának pénztárain keresztül bonyolódott le, amely 1 százalékponttal alacsonyabb részesedést jelent, mint a múlt év hasonló időszakában volt tapasztalható.

Forgalomban lévő készpénz

2005. június 30-án a forgalomban lévő készpénz értéke 1560 milliárd forintot tett ki, amely 10 százalékkal (142 milliárd forinttal) volt több, mint az előző év hasonló időszakában. A forgalomban lévő készpénz értékének növekedése részben az alacsony bázissal magyarázható. A múlt év első hónapjaiban a magas kamatszint megnövelte a készpénztartás költségét és a készpénz-megtakarítás kamatozó pénzügyi eszközökbe történő befektetésére ösztönözte a lakosságot. 2004 I. félévében a nagyarányú jegybanki befizetések miatt a forgalomban lévő készpénzállomány – az előző évek kiugró mértékű növekedése után – mindössze 3%-kal, 40 milliárd forinttal nőtt. 2004 eleje és 2005 júniusa között 12,5%-ról 7%-ra csökkenő jegybanki alapkamat hatására a készpénztartás költsége jelentős mértékben csökkent, ami hozzájárult a forgalomban lévő készpénzállomány növekedéséhez.

2005 II. negyedévében egy lakosra átlagosan 155 ezer forint összegű készpénz, 25 darab bankjegy és 239 darab érme jutott. Az elmúlt év hasonló időszakához képest az egy főre jutó készpénz értéke 10,7%-kal, a bankjegyek száma 1 darabbal, míg az érméké 21 darabbal emelkedett.

A forgalomban lévő készpénzállomány értékén belül a bankjegyek aránya a korábbi évekhez hasonlóan 98%, az érméké 2% volt.

1. táblázat: Forgalomban lévő készpénz

	2004. jún.30.	2005. jún.30.	Változás		
	milliárd forint			%	
Bankjegyek	1 390,5	1 531,2	140,7	110,1%	
Érmék	24,4	26,0	1,6	106,6%	
Forgalmi készpénzállomány	1 414,9	1 557,2	142,3	110,1%	
Emlékpénzek*	3,0	3,2	0,2	106,7%	
Forgalomban lévő készpénz	1 417,9	1 560,4	142,5	110,1%	

*Emlékbankjeggyel együtt.

Forgalomban lévő bankjegyek

2005 II. negyedév végén a forgalomban lévő bankjegyalomány értéke 1531 milliárd forintot tett ki, 10%-kal többet, mint egy évvel ezelőtt. A forgalomban lévő bankjegyek darabszáma 254 millió darab volt, 6%-kal nőtt az előző év június 30-hoz képest. A 20 000 forintos címlet részaránya a forgalomban lévő bankjegyek

darabszámán belül 11%-ra nőtt, míg ugyanebben az időszakban az értéken belüli aránya 33%-ról 36%-ra emelkedett. A forgalomban lévő bankjegyek darabszámán belül a legmagasabb arányt, 30%-ot továbbra is a 10 000 forintos képviselte. Bár részaránya az elmúlt év hasonló időszakához viszonyítva a darabszámot tekintve csak csekély mértékben változott, az értéket tekintve 2 százalékponttal csökkent.

2. táblázat: Forgalomban lévő bankjegyek 2005. június 30-án

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	milliárd forint	mennyiség	érték
20 000 forint	27,5	550,8	10,9	36,0
10 000 forint	76,2	762,3	30,0	49,8
5 000 forint	23,7	118,4	9,3	7,7
2 000 forint	17,7	35,3	7,0	2,3
1 000 forint	44,6	44,6	17,5	2,9
500 forint	23,3	11,6	9,2	0,8
200 forint	40,9	8,2	16,1	0,5
Összesen	253,9	1 531,2	100,0	100,0

Forgalomban lévő érmék

2005 II. negyedév végén 2413 millió darab érme volt forgalomban, 9%-kal, 206 millió darabbal több, mint az előző év hasonló időszakában. A növekmény több mint 70%-a a kis címletű (1 és 2 forintos) érmék kiáramlásából származott. A forgalomban lévő érmék értéke 6,5%-kal (1,6

milliárd forinttal) emelkedett ugyanezen időszak alatt.

2005 II. negyedév végén a forgalomban lévő érmék címletek szerinti megoszlásában sem a darabszámot, sem az értéket tekintve nem volt számottevő változás az elmúlt év hasonló időszakához viszonyítva.

3. táblázat: Forgalomban lévő érmék 2005. június 30-án

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	millió forint	mennyiség	érték
100 forint	132,3	13 229,8	5,5	50,8
50 forint	80,9	4 046,3	3,3	15,5
20 forint	160,6	3 211,6	6,7	12,3
10 forint	193,9	1 938,8	8,0	7,5
5 forint	260,6	1 303,1	10,8	5,0
2 forint	725,3	1 450,6	30,1	5,6
1 forint	859,6	859,6	35,6	3,3
Összesen	2 413,2	26 039,8	100,0	100,0

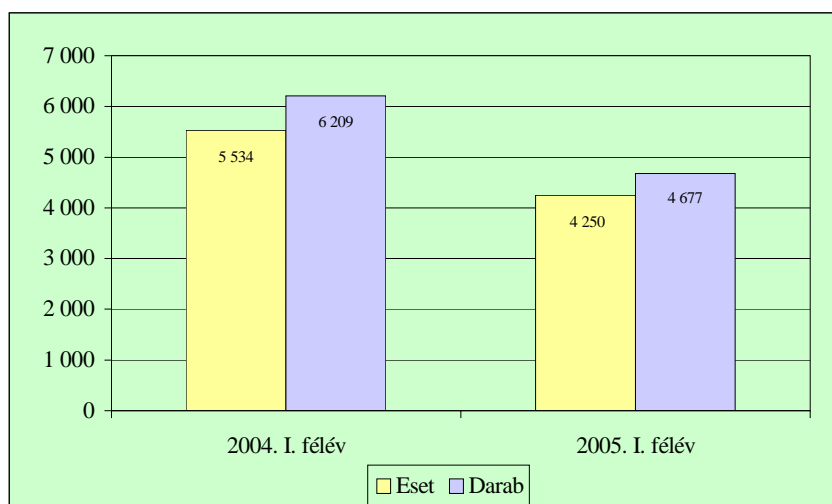
A készpénzhamisítás megelőzését, viszszaeszközítését szolgáló tevékenység

2005 I. félévében az Európai Unióhoz való csatlakozáshoz kapcsán létrehozott Nemzeti Készpénzszakértői Központ tevékenységének középpontjában a készpénzhamisítás elleni hatékony, koordinált nemzeti szintű fellépést biztosító intézmények kialakításának előkészítése állt.

A forgalomban lévő forintbankjegyek hamisítása 2005 első félévében – folytatva az első negyedévben kezdődött tendenciát – csökkent az elmúlt év hasonló időszakához viszonyítva. A Magyar Nemzeti

Bank bankjegyszakértői 2005 első félévében 4250 esetből származó, 4677 darab forgalomból lefoglalt forintbankjegy-hamisítványt regisztráltak, ami az esetszám tekintetében 23%-kal, a darabszám tekintetében 25%-kal kevesebb az elmúlt év hasonló időszakában fellelt hamisítványok számánál. A leggyakrabban hamisított címlet az 1000 forintos, amely az összes hamisítvány 62%-a. Bankjegyeinket nyomdai úton továbbra sem hamisítják, valamennyi lefoglalt hamisítványt irodai sokszorosító eszközzel (színes fénymásoló, printer) állították elő. A hamisítás mértéke a készpénzforgalom biztonságát nem veszélyezteti.

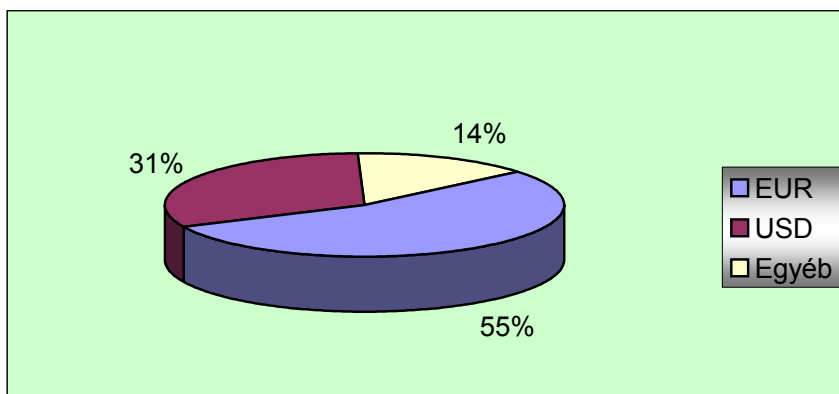
2. ábra: A forinthamisítások eset- és darabszáma

Az előző év hasonló időszakához viszonyítva a valutahamisítási esetek száma és a lefoglalt hamisítványok darabszáma enyhén csökkent. Az euró hamisításának

mértéke, bár kis mértékben emelkedett, összességében továbbra sem jelentős, 2005 első félévében mindössze 387 darab euróhamisítványt vizsgáltak szakértőink.

3. ábra: A hamis valuták megoszlása 2005. I. félévében

Emlékérme-kibocsátás

József Attila születésének 100. évfordulója alkalmából a Magyar Nemzeti Bank 2005. április 11-én a 10 forintos forgalmi érme emlék változatát bocsátotta ki, 27 ezer példányban. Az emlékermék névértékes oldala megegyezik a forgalomban lévő 10 forintosokéval, a másik oldalon azonban a köztársasági címer képe helyett József Attila portréja látható. Az emlékermékből 15 ezer darab extra minőségű veret a 2005. évi különleges kivitelű forgalmi érmesor részére készült, 12 ezer darab veret pedig sorszámozott díszcsomagolásban került forgalomba.

A tavaly megkezdett „Magyar várak” sorozat folytatásaként 2005. április 26-án az MNB a **Diósgyőri várról** jelentetett meg 5000 forint névértékű ezüst emlékermét. A 8000 darabban verhető em-

lékérme előlapján középkori lovag látható, a hátlapon pedig a Diósgyőri vár.

A Magyar Nemzeti Bank 2005. május 19-én, **Alpár Ignác születésének 150. évfordulója** alkalmából 5000 forint névértékű ezüst emlékermét bocsátott ki. Az emlékérme előlapján a Magyar Nemzeti Bank épülete, a hátlapon pedig Alpár Ignác, az épület tervezőjének portréja látható. Az emlékerméből 6000 darab verhető.

2005. június 3-án, „A világörökség részei Magyarországon” sorozat folytatásaként **„Az Aggteleki-karszt barlangjai”** elnevezésű, 5000 forint névértékű ezüst emlékermét bocsátotta ki a bank. Az emlékérme előlapján egy repülő denevér stilizált ábrázolása, a hátlapon pedig az Aggteleki-cseppkőbarlang bejáratának és belsejének együttes ábrázolása látható. Az emlékérme maximálisan verhető példányszáma 10 000 darab.

VI. Fizetési rendszerek

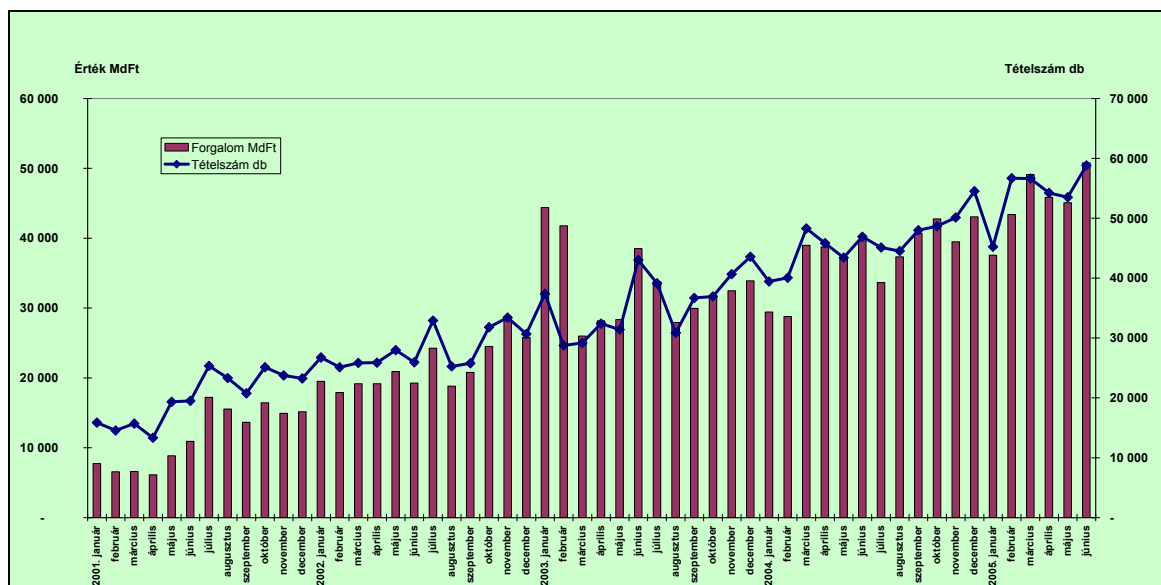
A VIBER-forgalom alakulása

2005 második negyedében a VIBER rendszerben kiegyenlített fizetési megbízások száma 166,6 ezer db volt, összesen 141,7 billió (ezermilliárd) Ft értékben. Az előző negyedévhez képest a fizetési forgalomban elszámolt tranzakciók száma (158,5 ezer db-ról) 5%-kal, míg értéke (130,8 billió Ft-ról) 9%-kal *nőtt*, így a növekedés üteme a korábbi időszakokhoz mérten nagyobb. Az előző év azonos időszakához mérve a növekedés még jelentősebb: a tételszámot tekintve 22,3%, a forgalom értéke szerint pedig 22,6% volt az emelkedés. A tárgynegyedévben a havi átlagos forgalmi érték 47,2 billió Ft volt, mely összeg felette van az eddigi összes

(negyedév forgalmi értékéből számított) átlagos havi forgalmi értéknek. A tárgynegyedévi havi *átlagos tételszám* rendre meghaladja a korábbi maximális tételszámot: 55,5 ezer db volt (a havi csúcs tételszámot 2005. júniusban érte el a rendszer 58,8 ezer db tétellel, 2005. június hónap *átlagos forgalmi értéke* [50794 milliárd Ft], amely tételszámban és értékben is a legmagasabb érték a VIBER indulása óta. A tételszámok növekedése a bank-to-bank megbízásoknál, valamint a bankok ügyfelei által kezdeményezett fizetéseknél volt a legjellemzőbb.

Az elmúlt négy évre értékben és tételszámban mutatkozó fejlődést szemlélteti a következő ábra:

4.ábra: A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és darabszáma (2001-2005)

A negyedévre számított *átlagos napi tételszám* 2603 db, ami az előző negyedévre számított értéket (2558 db) 1,8%-kal múlja felül. A forgalom *napi átlagos értéke* 2586 milliárd forintot volt, szemben az előző negyedév 2098 milliárd Ft/nap adatával.

2005 második negyedében június 15-én számolták el a *legtöbb megbízást* a

VIBER-ben, 3352 db tételt, a negyedév napi csúcsgorgalma ugyanezen a napon volt 2931 milliárd forinttal.

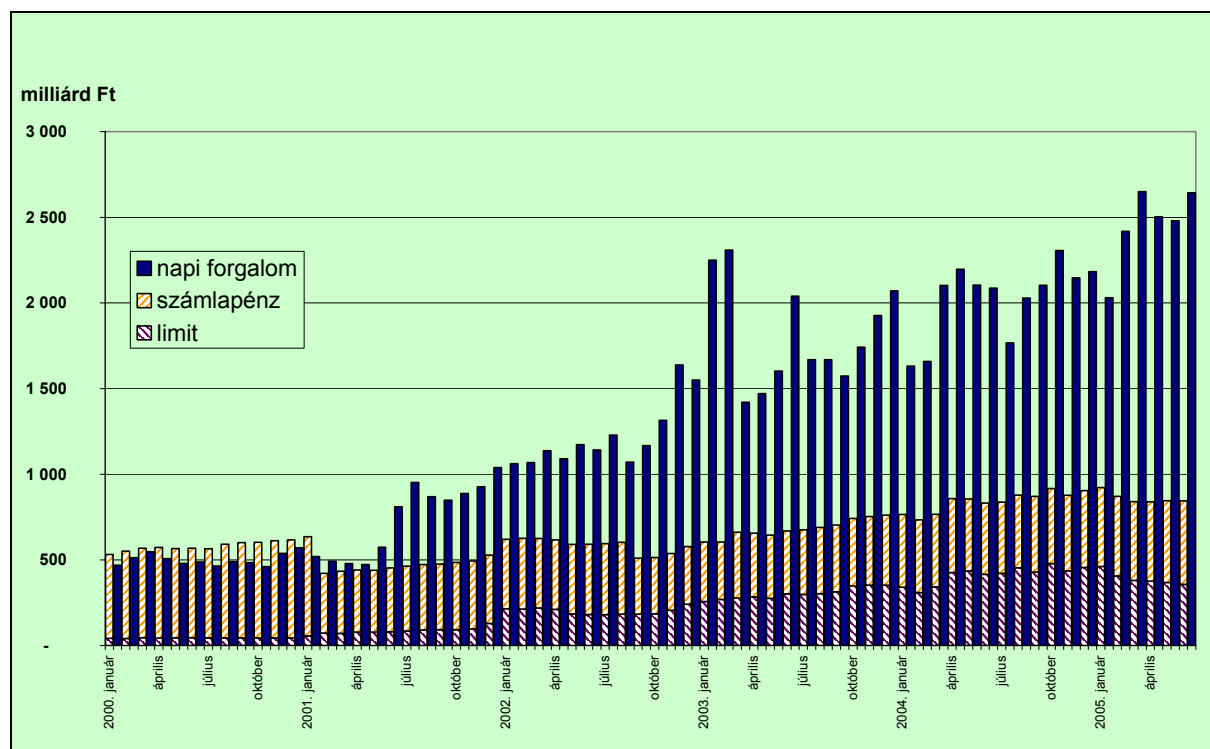
A bankok által képzett napközbeni *hitelkeret átlagos napi állománya* 367,0 milliárd forint volt, azaz a számlapénz mellett a likviditás növelésének céljából zároltatott értékpapírok összege 2005 második negyedében 11,9%-kal csök-

kent az előző negyedévhez képest. 2004. év azonos időszakához képest is jelentős, 13,9%-os a csökkenés, miközben az átlagos napi pénzforgalom (2542 milliárd Ft) nőtt 19,4%-kal az előző év hasonló időszakához képest (napi 2192 milliárd forint).

A bankrendszer *átlagos napi likviditásának és pénzforgalmának havi alakulását* mu-

tatja a következő grafikon. Az átlagos napi forgalom a napi likviditás 3,02-szeresét teszi ki a negyedévet tekintve (a forgalom és a likviditás aránya az egyes hónapok átlagát számolva 2,98-2,93-3,13). A likviditáson belül a napközbeni hitelkeret aránya az előző negyedévhez képest csökkent. A napi forgalom likviditáshoz viszonyított aránya ingadozó, hosszabb távon növekedést mutat.

5.ábra: A bankok napi átlagos likviditásának (számlapénz+limit) és a pénzforgalmának összevetése

A vizsgált negyedévben tapasztalható „szűkebb” likviditás együtt járt a bankoknak az előző negyedévhez képest értékben mért VIBER-beli sorban állásának 105,8%-os növekedésével, ugyanakkor továbbra sem fordult elő, hogy valamely tétel fedezetlenség miatt nap végén ne kerüljön teljesítésre.

Fióktelepek Magyarországon

A fióktelepekre vonatkozó szabályozás kezdeti lépéseként a Hpt. módosításával megteremtődött a jogi feltétele annak, hogy külföldi hitelintézet hazánkban fióktelepet alapítson. Az Európai Gazdasági

Térséghez (EGT) tartozó országokban székhellyel rendelkező hitelintézetek az Európai Unióhoz történt csatlakozásunkat követően kedvezőbb és lényegesen egyszerűbb feltételekkel nyithatnak fióktelepet nálunk.

Az MNB 2004 áprilisában fogadta el a külföldi hitelintézetek és azok magyarországi fióktelepei részére történő számlavezetési, VIBER-tagsági és napközbeni hitelnújtási politikáját. A számlavezetés üzleti feltételeit, a jutalék és díjszabást illetően az MNB, az egyenlő elbírálás elvét szem előtt tartva, a magyarországi fióktelepek részére történő számlavezetés esetében azonos kondíciókat alkalmaz,

mint a belföldi székhelyű hitelintézetek részére vezetett számlák esetében¹.

Az MNB emellett lehetővé tette a közvetlen fizetési rendszertagságot a VIBER-ben és a GIRO Rt. által működtetett Bankközi Klíring Rendszerben (BKR) a külföldi hitelintézetek magyarországi fióktelepei részére. A csatlakozás feltételei túlnyomó részben megegyeznek a belföldi székhelyű hitelintézetekre vonatkozó szabályokkal. Kivételt képez annak igazolása, hogy a fióktelepet alapító külföldi hitelintézet székhelyének országában a teljesítés véglegességéről szóló 98/26/EK irányelvet beépítették az adott ország jogrendjébe. A 98/26/EK irányelv biztosítja a már befogadott megbízások jogilag megtámadhatatlan teljesítését, illetve a rendszerrel és annak tagjaival szembeni kötelezettségek fedezetéül szolgáló biztosítékok védelmét az átutaló ellen indult fizetéseképtelenségi eljárás esetén.

A fióktelep részére nem kötelező közvetlenül csatlakozni a hazai fizetési és elszámolási rendszerekhez. A VIBER-hez és/vagy a BKR-hez közvetett tagként is csatlakozhat, ebben az esetben a fióktelep valamely közvetlen VIBER- és/vagy BKR-tag belföldi hitelintézeten keresztül, annak levelezőjeként válik rendszertaggá.

A közvetlen VIBER- és BKR-tagsághoz kapcsolódóan az MNB napközbeni hitelt a belföldi székhelyű hitelintézetekre vonatkozó feltételekkel megegyezően nyújt.

Pénzforgalom vonatkozásában a külföldi székhelyű hitelintézetek magyarországi fióktelepeinél ugyanaz a hatályos pénzforgalmi szabályozás érvényesül, mint a belföldi hitelintézeteknél. Így a külföldi hitelintézet magyarországi fióktelepére a hazánkban kifejtett pénzforgalmi tevékenysége tekintetében a magyar szabályok – a pénzforgalomról szóló kormányrendelet (232/2001) és 9/2001. MNB rendelkezés (MK 147) - az irányadóak.

A fióktelepekre vonatkozó üzletpolitika meghirdetését követően egy évet kellett

várni külföldi hitelintézet magyarországi fióktelepének megalapítására. Elsőként a Dresdner Bank AG nyit fióktelepet Dresdner Bank AG Magyarországi fióktelep néven 2005. július elsejétől. Az új fióktelep részére az MNB fióktelepi menetrendet készített, amelyben meghatározta a számlanyitási és VIBER, BKR közvetlen vagy közvetett részvétel előfeltételeit, és a szükséges bemutatandó dokumentumok körét.

A Fortis Bank SA/NV belga hitelintézet fióktelep alapítása folyamatban van. Várhatóan ez év augusztusától kezdi meg tevékenységét az új fióktelep.

Bankközi együttműködés

A Fizetési Rendszer Tanács június végén távszavazással döntött a Készpénz bizottságban indítandó két új projektről:

- Az euróvezeti tagállamok részére aktuális feladat a National Cash Plan (NCP) kialakítása, amelynek célja a készpénz használatának mérséklése és a készpénzforgalmazás hatékonyságának növelése, valamint a költségek csökkentése. Az NCP-k *ajánlásokat* fogalmaznak meg a kereskedelmi bankok számára - többek között - a készpénzforgalmazással és –feldolgozással, a készpénzkímélő fizetési eszközök használatának elősegítésével kapcsolatban. Az egyik új munkacsoport feladata a hazai NCP kidolgozásával kapcsolatos előkészítő munkálatok felvázolása, a cselekvési területek meghatározása.
- A másik munkacsoport a hitelintézetek készpénzgazdálkodását jellemző, összehasonlító mutatószámok kialakításával foglalkozik. A munkacsoport feladata olyan, a készpénzzel kapcsolatos költség-, illetve hatékonysági mutatók kidolgozása, amelyeket a hazai hitelintézetek felhasználhatnak saját tevékenységük értékelésére, valamint összehasonlítására, pl. a hitelintézetekre vonatkozó átlagos mutatószámokhoz. A munkacso-

¹ Lásd: A Magyar Nemzeti Bank által vezetett bankszámlákra, valamint a forint és devizaforgalmi elszámolásokra vonatkozó Üzleti Feltételek és Hirdetmény.

port további feladata meghatározni azt az adatigényt és adatszolgáltatási formát, amely biztosítja a kialakított mutatószámok számításához szükséges információkat.

SWIFT-fejlemények

A SWIFT tavaszi zágrábi regionális konferenciáján hivatalosan bejelentette, hogy 2005. április 2-án globális szinten befejeződött a SWIFTNet migráció. Ez azt jelenti, hogy a világ több mint 200

országában, IP-alapú hálózaton közel 7500 felhasználó veheti igénybe az új, interaktív szolgáltatásokat.

A SWIFT éves közgyűlésén, 2005. június 8-án megszületett a döntés, amelynek értelmében tőkeemelést hajtottak végre 59 millió euró értékben. Ezzel jelenleg 215 millió euróra emelkedett a SWIFT részvénytőkéje, a részvények száma pedig, 86 341 db-ról 112 266 darabra nőtt. Az MNB részvényeinek száma 3-mal gyarapodott.

VII. Az MNB statisztikai tevékenysége

A Magyar Nemzeti Bank statisztikai tevékenysége – a statisztikai adatgyűjtés és adatfeldolgozás, a nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése – 2005 II. negyedévében a szokásos rendben folyt, és a statisztikai tevékenységhez kapcsolódó publikálás rendjében sem történt változás az előző negyedévhez képest.

2005 II. negyedévéől a pénzügyiszámlák-statisztika tartalma jelentősen bővült, az eddig publikált táblák kiegészültek, megváltoztak. Valamennyi szektor idősorai 1989 végéig kerültek visszavezetésre. Minden eddig közölt adatot felülvizsgáltak, pontosítottak. Az eddigi részletezettség mellett kiegészítő forint/deviza és partnerszektor-bontások is megjelentek. Valamennyi szektor esetében elérhetővé váltak

az inflációsúrt (operacionális) tranzakciók, egyenlegek. A normál adatközlés mellett megjelentek a magánnyugdíjpénztárak államháztartási szektorba sorolásával korrigált pénzügyi számlák is.

A statisztikai módszertani publikációk köre ugyanakkor egy újabb kiadvánnyal bővült a pénzügyi számlákról. A kiadvány a pénzügyi számlák összeállításának részletes módszertanát és az adatok felhasználásáról szóló elemzéseket tartalmaz.

A II. negyedév szokás szerint fontos időszak a következő naptári év adatgyűjtéseinek megtervezése, összeállítása szempontjából. Ennek megfelelően az MNB 2005 II. negyedévében összeállította a 2006. évi adatszolgáltatásokról szóló rendlettervezetet.